

Representantforslag 153 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen, Siri A. Meling, Ivar Kristiansen og Elisabeth Aspaker

Dokument 8:153 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen, Siri A. Meling, Ivar Kristiansen og Elisabeth Aspaker om tiltak for bergindustrien

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har store mineralske ressurser, faktisk så store at det nordlige Skandinavia er et av de rikeste geologiske områdene i verden. I løsmasser og fast fjell finnes det i Norge i dag kjente mineralressurser til en potensiell verdi av mer enn 1 500 mrd. kroner.

Norges geologiske undersøkelse (NGU) viste i sin rapport Mineralressurser i Norge 2009 til at Norge har en variert geologi med et stort potensial for mineralproduksjon. Lang kystlinje og nærhet til det europeiske markedet er viktige konkurransefortrinn. Norge er kjent for flere typer mineralressurser; som industrimineralene nefelinsyenitt og olivin, malmene ilmenitt og rutil, natursteinene larvikitt og anortositt med fargespill, samt devonske sandsteiner og hvit anortositt til pukk. Dette er ressurser som ikke er lett tilgjengelige ellers i Europa. Landet har et potensial for langt flere ressurstyper inklusiv også andre som ikke er kjent i andre deler av Europa.

Potensialet er således enormt, og da Stortinget i 2010 behandlet representantforslag fra stortingsrepresentanter fra Høyre om en strategi for norsk bergindustri, uttalte en samlet næringskomité at:

«Komiteen er enig i at det er et stort behov for å meisle ut en samordnet politikk for bergverksnæringa, der hensynene til sysselsetting, verdiskaping og miljøhensyn blir avveid slik at næringa kan videreutvikles på en bærekraftig måte. Komiteen er kjent med

at verden er på vei inn i en utfordrende situasjon når det gjelder tilgang til nødvendige geologiske ressurser, og at det er stor etterspørsel etter en rekke metaller på verdensbasis. Komiteen har videre merket seg at interessen for leting etter metaller har økt over hele verden, også i Norge.»

I sitt brev datert 29. april 2010 til næringskomiteen skrev nærings- og handelsministeren at departementet har bergverksnæringen som et satsningsområde. Det ble videre uttalt at:

«Derfor vil vi fortsette arbeidet med å styrke bergverksnæringen og utvikle en samordnet politikk på området. Om dette får form av en nasjonal strategi, stortingsmelding eller annet er ennå ikke besluttet.»

Regjeringen har, mer enn ett år etter at representantforslag ble fremmet i Stortinget 23. mars 2010, ikke utviklet en samordnet politikk eller utarbeidet en stortingsmelding, strategi eller annet. Imidlertid varslet nærings- og handelsministeren i pressemelding fredag 13. mai 2011 at regjeringen har besluttet å utarbeide en strategi for mineralnæringen og at det tas sikte på å ferdigstille strategien våren 2012. Strategien vil blant annet omtale globale trender, norske mineralressurser og norsk mineralnæring, kartlegging av norske mineralressurser, koordinering av relevant regelverk, forskning, utvikling og kompetanse.

Forslagsstillerne mener det er positivt at regjeringen nå vil fremme en strategi, slik Høyre foreslo i 2010. Forslagsstillerne er også enig med nærings- og handelsministeren i at det må legges vekt på at rammevilkårene for mineralvirksomhet gir god forutsigbarhet for næringen.

Forslagsstillerne mener næringen nå har behov for bred politisk tilslutning til tiltak som på den ene side kan iverksettes raskt for å utnytte det mulighetsvindu næringen nå står overfor, særlig fordi den ster-

ke økonomiske veksten i Asia skaper muligheter gjennom knapphet og høye priser på naturressurser, og som på den annen side vil være bærekraftig ved eventuelle regjeringsskifter.

Forslagsstillerne mener behovet for tiltak som kan iverksettes raskt må ses i lys av næringens potensial og mulighetsvinduet næringen nå møter, men også i lys av utfordringene. I sin rapport Mineralressurser i Norge 2009 la NGU vekt på at kvalitetskravene til mineralproduktene stadig øker. Norges forskningsråd har bidratt til prosjektet «Fra kvartssand til solceller» og det kreves en betydelig innsats innen næringens forskning og utvikling for at andre mineraler og bergarter kan få et tilsvarende kunnskapsløft. Samfunnet har hatt for lite fokus på forvaltningsoppgavene knyttet til mineralressursene. Viktige mineralforekomster har ofte ikke vært vurdert og tatt med i arealforvaltningen til tross for at de kan ha stor fremtidig verdi.

Kartlegging av forekomster

NGU har utarbeidet en oversikt over mineralforekomster av nasjonal interesse. De fleste av disse forekomstene har også internasjonal interesse for eksport både til Europa og resten av verden. Det er av stor betydning å sikre at viktige mineralforekomster blir tilfredsstillende forankret i kommunenes arealdel. Direktoratet for mineralforvaltning har i sin database registrert at det er satt av 2 314 områder for råstoffutvinning i arealplansammenheng. NGU har pekt på at det bør gjennomføres oppfølgende kartlegging av nye områder og kjente forekomster og av områder som har et stort potensial for nye forekomster.

Incentiver til leting

På 1960-, 1970-, og 1980-tallet var det en relativt omfattende mineralleting/prosjektering i Norge. Leting etter nye forekomster ble de siste 20 årene frem til rundt 2005 betydelig redusert, men økte fra 40 mill. kroner i 2006 til ca. 100 mill. kroner i 2007. I 2008 og 2009 ble mineralletingen/prosjekteringen betydelig redusert. Regjeringen har bevilget 100 mill. kroner over fire år for å kartlegge mineralforekomster i Nord-Norge. Det er etter forslagsstillerne mening viktig å få dette gjort også for resten av landet. For at leting skal komme i gang er det også viktig at kommunene stimuleres til å gi næringen rom til å vokse. I en slik sammenheng er kommunenes anledning til å beholde deler av selskapsskatten viktig.

Forvaltning av mineralressurser – konsekvensutredning

Det er grunn til å stille spørsmål ved om konsekvensutredninger i bergverkssaker er for komplekse for enkeltkommuner og om Direktoratet for mineralforvaltning igjen bør få dette ansvaret. NGU har pekt

på at samfunnet har hatt for lite fokus på forvaltningsoppgavene knyttet til mineralressursene. Forslagsstillerne vil understreke at kommuners ressurser er svært varierende, men at mange av ressursene ligger i små kommuner. Forslagsstillerne mener det er viktig at avgjørelser tas på lavest mulig nivå, men at dette er noe annet enn spørsmålet om hvem som skal foreta konsekvensutredninger i bergverkssaker. Forslagsstillerne mener det er viktig å få fart på norsk bergindustri, og at det mest hensiktsmessige nå er at dette er en oppgave som løses av direktoratet.

Forslagsstillerne er kjent med at næringen også opplever andre utfordringer knyttet til planregelverket, som det vil være viktig å få avklart i forbindelse med en strategi. Det kan for eksempel pekes på situasjonen i Finnmark. Her har uklarhet om Sametingets rolle allerede skapt usikkerhet om mulighetene for langsiktige industriprosjekter. Finnmark er et viktig fremtidsfylke for næringen. I forbindelse med planprosesser for etablering av vindkraftprosjekter, opplever flere kommuner at den nye plan- og bygningsloven har gitt Miljøverndepartementet nye muligheter til å komplisere prosessene. I et brev fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) av 6. april 2011 til Olje- og energidepartementet uttaler NVE at:

«NVE vil med dette orientere Olje- og energidepartementet om at vi ikke kan etterkomme Miljøverndepartementet sine utredningskrav og merknader om å endre etablert praksis for konsesjonsbehandling av vassdrags- og energianlegg. Enkelt saker kan ikke utsettes i påvente av prinsipielle avklaringer i departementene om eventuelle vesentlige endringer av utredningsomfang og praksis.»

Og videre:

«Kravene fra Miljøverndepartementet gjelder informasjon som ikke er beslutningsrelevant, og som fører til økt ressursbelastning og utsettelse av konsesjonssaker.»

Forslagsstillerne vil understreke at dette er en situasjon det er viktig å unngå at også bergindustrien havner i.

Forskning og utvikling (SkatteFUNN)

NGU har fremhevet at kvalitetskravene til mineralproduktene stadig øker. Bedriftene kan enten heve kvaliteten på sine produkter gjennom prosessforbedringer eller de må finne nye forekomster med høyere renhet på råstoffene. Utviklingen krever økt kompetanse i bedriftene og i forskningsinstitusjonene. Forslagsstillerne vil fremheve at det i denne sammenheng er særlig uheldig at næringen er særbehandlet i SkatteFUNN-ordningen. Forskrift (FOR 1999-11-19 nr. 1158) til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven § 16-40-2 (1) fastslår at med forsknings- og utviklingsprosjekt i skatteloven § 16-40 forstås:

«et avgrenset og målrettet prosjekt med sikte på å fremskaffe ny kunnskap eller nye ferdigheter som antas å være til nytte for bedriften i forbindelse med utvikling av nye eller bedre varer, tjenester eller produksjonsprosesser. Dette omfatter tilegnelse, kombinasjon og bruk av eksisterende kunnskap og ferdigheter for å utarbeide planer, prosjekter eller utkast til nye, endrede eller forbedrede varer, tjenester eller produksjonsprosesser. Eksperimentell produksjon og prøving av varer, tjenester eller produksjonsprosesser er tilsvarende støtteberettiget, forutsatt at de ikke kan brukes eller endres for å brukes til industrielle eller kommersielle formål.»

Når det fastslås at alminnelig bedriftsorientert produktutvikling uten forskningspreg ikke omfattes, slår bokstav i fast at:

«kartlegging av og leting etter mineralske forekomster, naturressurser eller lignende»

ikke omfattes, med mindre det dreier seg om å:

«utvikle nye eller forbedrede metoder og teknikker».

Investeringer (formuesskatt og avskrivningssatser)

Bergindustri er en næring som krever store investeringer. For at særlig private eiere skal greie slike løft, er det viktig at bedriftene har en sunn egenkapital. Forslagsstillerne mener særlig formuesskatten på arbeidende kapital er uheldig for denne næringen, der det ofte eies større arealer og anlegg, og at den hemmer utviklingen av næringen. Investeringsløftene er også store, noe som betyr at betydningen av gode avskrivningssatser er større.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

I

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi presentere et nasjonalt kartleggingsprogram for å få fulgt opp kartleggingen av nye områder, kjente forekomster og av områder som har et stort potensial for nye forekomster.

II

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi redegjøre for fordeler og ulemper ved å la konsekvensutredninger foretas av Direktoratet for mineralforvaltning.

III

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi vurdere rammebetingelsene for bergindustrien, herunder hvordan skattesystemet slår ut for bergindustrien i lete- og driftsfasen og virkningene for næringen dersom skatten på arbeidende kapital fjernes og avskrivningsreglene for næringen forbedres.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomføre endringer i SkatteFUNN-ordningen som gjør at det ikke stilles større og andre krav til bergindustrien enn til annen industri.

8. juni 2011

